

SMULAN

Kvalitetsredovisning läsåret 2014/2015

Smulans förskola

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. Underlag och rutiner för att ta fram kvalitetsredovisning	2
2. Bakgrund samt förutsättningar för verksamhetens måluppfyllelse	3
3. Mål, resultat och måluppfyllelse i förhållande till nationella mål.....	5
Egen identitet	5
Lek och socialt samspel	7
Utveckla nyfikenhet och lust att lära	9
Motorik.....	10
Matematiskt tänkande	11
Litteracitet	13
Naturvetenskap och teknik.....	15
Ta ansvar	16
Barn i behov av särskilt stöd	18
4. Uppföljning av likabehandlingsplanen.....	20
5. Måluppfyllelse av verksamheten som helhet	21
6. Personalutveckling, Utvecklingsmöjligheter och åtgärder	23

1. Underlag och rutiner för att ta fram kvalitetsredovisning

Smulans förskola har under några års tid arbetat med att bygga ett reflekterande arbetssätt i verksamheten och reflektion/utvärdering har blivit en del av densamma. Varje avdelning har ansvaret att reflektera kring just de individer som bygger den barngrupp vi har. Vilka intresseområden har barnen, som vi kan bygga verksamheten utifrån, för att nå de nationella mål som finns i Läroplan för förskolan 98/10? Därefter utformas metoder till genomförandet, så att barnens intresseområden blir verktygen för att erbjuda varje barn en meningsskapande verksamhet. Pedagogisk reflektion utifrån vedertagna mätinstrument, såsom att man kan läsa av ny kunskap i ett förändrat handlingsmönster hos individ och grupp, kring läroprocesserna och vilka målområden vi erbjuder blir också ett mätverktyg på verksamhetens kvalitet.

En förstaplanering ska göras i början av hösten och utgår från det vi känner till om barngruppens från föregående utvärdering. (Inför detta läsår skolades endast ett fåtal barn in och vi kunde starta upp arbetet ganska omgående.) Arbetslagen har sedan ansvar för att reflektera, utvärdera och analysera resultatet, så att förskolans verksamhet blir en levande process i att finna nya verktyg i arbetet att nå läroplansmålen. En halvårsavstämning är att rekommendera och utifrån denna utvärdering läggs en grund för nästa termins fokusområden.

Varje avdelning ansvarar även för att ta fram konkretiserade mål för den egna verksamheten. Målen ligger till grund för diskussioner för att utveckla verksamheten ytterligare. Arbetet ska dokumenteras och vi använder oss av dokumentationsväggar för att synliggöra barnens läroprocesser. Pedagogiska observationer, barnens egna reflektioner och beskrivningar, loggböcker, barnintervjuer samt externa bedömningar fördjupar och driver på arbetet med det enskilda barnets lärande. Detta lärande dokumenteras enligt MISSE- modellen som används vid överskolning till förskoleklass och skola i Götene Kommun.

Dokumentationen sammanställs för, utvärdering, analys och reflektion. Därefter vidtar arbetet med att utifrån utvärderingen hitta nya fokusområden att arbeta med kommande verksamhetsår. Hela denna process sammanfattas här i vår kvalitetsredovisning. Detta är en arbetsgång som skolverket rekommenderar både vad gäller innehåll, men även struktur på rapporten. (Skolverket, 2006, *Allmänna råd och kommentarer*)

2. Bakgrund samt förutsättningar för verksamhetens måluppfyllelse

Smulans förskola har Equmeniakyrkan i Götene, som huvudman. Förskolan är belägen i centrala Götene, nära till både service och natur. Förskolan har eget budgetansvar och de ekonomiska villkoren fastställs utifrån det bidrag som erhålles från Götene kommun.

För närvarande finns 34 barn inskrivna på två avdelningar. På Duvan är 12 barn placerade i åldern 1-3 år och på Arken finns 22 barn inskrivna i åldrarna 3-6 år.

Ytterst ansvarig på förskolan är förskolechefen som arbetar 70 % i barngrupp och 30 % som förskolechef. På Smulans förskola arbetar både barnskötare och förskollärare, under året har tjänsterna varit fördelade på 0,55 barnskötare, 4,85 förskollärare varav 0,4 har varit resurstid. Måltiderna och gemenskapen kring dessa spelar, sedan starten, en viktig roll på Smulans förskola. All mat lagas från grunden på stället och för detta finns en kock anställd på 80 %.

Smulans förskola har en kristen profil vilket innebär att vi vill förmedla de etiska värderingar som kristendomen genomsyras av, och som ligger till grund för vårt demokratiska samhälles framväxt. Vårt mål är att vi tillsammans lär oss ta ansvar för varandra, vår miljö och allt levande omkring oss. Den dagliga verksamheten styrs av Lpfö 98/10 samt skollagens krav på verksamheten. På Smulan vill vi att de kristna värderingarna levs på ett naturligt och positivt sätt. I det längre perspektivet önskar vi att dessa skall komma till uttryck i en trygghet och gemenskap som skapas genom ett kärleksfullt bemötande. Konkret visar sig profilen genom att vi använder bibelberättelser vid sidan av annat berättande, blandar traditionell sångskatt med kristna sånger i samlingar och ber bordsbön. Bibelberättelserna och det kristna budskapet förmedlas endast som en grund, för att ges möjlighet att fatta ett eget beslut om att tro eller inte tro, senare i livet. Vi anser att det inte går att välja utan kunskap, ett perspektiv som gäller alla val i livet. I sammanhanget ska nämnas att samtlig personal är troende, Kristna. Vi har för närvarande inga barn vars föräldrar valt bort de konfessionella inslagen, men har en plan för alternativ verksamhet om så skulle vara fallet.

De pedagogiska diskussionerna har kretsat kring hur vi ska hitta vårt sätt att arbeta med pedagogisk dokumentation. I år har vi utvecklat vårt förhållningssätt till den enskilda individen. Vi har haft en stor grupp 5-åringar som vi beslutade oss för att ge en extra ”kunskaps-skjuts”, då vi upplevt dem som kunskapsörstade under våren 2014. De har haft olika lätt att ta till sig kunskap, och olika strategier, vilket ställt krav på kreativitet hos pedagogerna. Vi har även haft en konstellation yngre barn med behov av stöd i att bygga lek, att förmedla och tolka leksignaler och hitta konfliktlösningar. Även detta kräver närvarande och kreativa pedagoger. På Duvan handlar mycket om socialiseringsprocesser på alla plan. Att bygga identiteter i samvaro är krävande för individerna och stöd behövs av närvarande, medvetna pedagoger. Vi upplever att vi haft en grupp med starka känslouttryck vilket gav inriktningen på projekt om ljud och känslor.

Pedagogerna har ansvaret att lyssna in barnens intresseområden i olika sammanhang, bl a vid måltiderna, och utifrån dessa diskussioner starta mindre eller större projekt. I dessa projekt används läroplanplansmålen i Lpfö 98/10 som ett verktyg för reflektion och planering, istället för metoder och vägar pedagogerna planerat klart innan. Reflektioner för att försöka se vad vi kan fånga upp för teorier, hypoteser och kunskapsbyggande i barngruppen och, utifrån intresse, öka den gemensamma kunskapen. Vi vill även tillföra ny kunskap för att väcka ett intresse. Allt har som syfte att mynna ut i planering av projektets utveckling eller nya projekt. Önskvärt är att barnen ges större möjlighet att fördjupa sig i det som intresserar dem genom att utforska tillsammans med pedagoger och andra barn och i den processen, upptäcka nya samband. Vi tror att detta intressebaserade lärande optimerar lärandet på alla kunskapsområden som nämns i Lpfö 98/10. Ett tecken på detta är att den skapande verksamheten blivit meningsfull när den integrerats med övrig kunskap. Vi ser det lustfyllda lärande i barnens stolthet över vad de skapat och det självförtroende detta ger.

Fem av våra barn har annat modersmål än svenska och vi har försökt att finna tillfällen att föra in dessa olika språk i sånger och språkdiskussioner.

3. Mål, resultat och måluppfyllelse i förhållande till nationella mål

Under denna rubrik kommer målen både från Duvan och från Arken presenteras, analyseras samt följas upp med en möjlig fortsättning för arbetet med målen. Målen är hämtade från förskolans läroplan och sedan nedbrutna till egna mål.

Egen identitet

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill att vår verksamhet strävar efter att varje barn utvecklar sin identitet och känner trygghet i den. Vi vill utifrån detta sträva efter att varje barn utvecklar en god självkänsla och att de upplever att de duger som de är. Att det enskilda barnet ges möjlighet att upptäcka att det lär sig, och i förlängningen hur det lär sig. Detta genom att lyssna på barnet och hjälpa det i reflektionen kring vem det är. Ta tillvara på barnets *jag kan själv*. Uppmuntra dem och ge dem tid. Att avvakta tills barnet själv ber om hjälp är vårt förhållningssätt.

Resultat och analys

Att få bygga en egen identitet i samspel med andra är viktigt. Loris Malaguzzi uttrycker det med orden ”Genom andra blir jag till.” På Smulans förskola vill vi ge barnen övertygelsen att de kan, eller kan lära sig. Genom vårt förhållningssätt ger vi barnen uppmuntran och tid att försöka själva. I detta arbete har vi även involverat föräldrarna genom att be dem tänka på hur de kan ge sina barn stöd i att kunna själva, genom att exempelvis hänga fram de kläder som kan vara lämpliga att ta på, så att barnet slipper leta efter det som behövs. Vi har även prövat och omprövat våra egna tankar kring synen på lärande och synen på barn. Att förvärva ett språk är en del av identitetsbygget, som vi känner att vi är bra på.

Vad det gäller målet självständighet och tillit till sin egen förmåga så har vårt förhållningssätt gentemot barnen en avgörande betydelse. Att redan, på Duvan, få förtroende och tid att försöka klara uppgifter själv, med stöd och uppmuntran, tror vi ger självförtroende till att se sig själv som en lärande individ. Att erhålla ett språk är också att få ord för vad man själv vill och kunna kommunicera, reflektera och kompromissa.

På Arken har en grupp barn fått vara med om resor i sagornas värld. Sagor som pedagogerna valt utifrån de intresseområden barnen visat. Det har funnits ett stort intresse för språk och matematik som vi kunnat bygga vidare på och utvidgat till skapande, drama och naturvetenskap. Att se ett barn växa från lite blygt till att stå och sjunga duett inför syskon och föräldrar på en stor familjesamling, anser vi vara ett kvitto på vårt arbete. Ett annat barns resa från att välja samma aktivitet som andra och hela tiden byta, till att välja det hon själv vill göra och hålla fast vid det, är ett annat tecken på lärande. Under hösten -14 genomfördes en social kartläggning, då vi hade upplevelsen att det fanns barn i gruppen som inte fick några positiva kontakter, knutna till sig. Vi tyckte oss även ha barn som blev stillastående, vi höll detta under uppsikt så att det inte blev ett sätt att hamna utanför.

Även i år har några barn ”knäckt läskoden” och har därmed vuxit enormt i självförtroende. Att uppmuntra detta genom att låta dem läsa ord för kompisar har sporrat andra till att våga berätta de böcker de hört många gånger för varandra, trots att de inte ”kan” läsa. Under våren har intresset även utökats till att gälla andra språk och vad olika saker ”heter”. Att lyfta detta ser vi som ett sätt att öka värdet för andra modersmål än svenska och stärka flerspråkiga barn i respekt för det egna språket, även om det är ett ”egenpåhittat” språk, och kulturen.

Vi anser även att vår kristna profil är en del i identitetsbyggandet. barnkonventionen artikel 14 hävdar barnens rätt till religiositet och tro. För att kunna välja om man vill tro eller inte, och vad man vill tro, anser vi att det finns behov av kunskap om vad tro är. Smulan är ingen plats där man tvingas tro, men barnen får en möjlighet att möta troende människor. De får lyssna till bibelberättelser vid sidan om andra berättelser och sjunga sånger med ”kristna” texter. De får lära sig enkla böner, som är en del av vårt kulturarv. Genom allt dessa erfarenheter har de möjlighet att fatta ett väl underbyggt beslut senare i livet. Vi anser också att det ökar förståelsen för andra kulturer och andra religioner om man vet något om sin egen historia. Att vara tolerant är inte att tycka och tro lika, det handlar om att veta vad man själv har för åsikt och ändå acceptera en annan människa, trots att den har en annan åsikt eller tro.

Fortsättning

Vi vill fortsätta att ge stöd till barnen identitetsbyggande. Vi tror inte att vi kan alla vägar men vi är lyhörda för olika barns olika sätt att söka sina starka områden. I vårt samhälle blir de egna valen ett allt större inslag. Vi vill införa fler möjligheter där barnen kan få göra egna val och utgå från att ge dem två alternativ för att succesivt öka mängden. Det krävs övning för att se att man även väljer bort något när man väljer något. Vi anser att det är viktigt att finna en identitet genom att veta vem man är. Vi känner att vi, genom vår kristna grundsyn kan ge varje människa ett oersättligt värde oavsett vem vi är.

Arbetet med självbild och självförtroende är ett ständigt pågående arbete i en grupp med människor, små barn har än större behov av att få bekräftelse från oss som pedagoger. Att ha goda grundrutiner är viktigt, inte minst för att få ett flexibelt arbetssätt. Vet vi vad som ska göras kan vi hjälpas åt att nå målet.

Lek och socialt samspel

Vi vill att vår verksamhet ska skapa goda förutsättningar för lek inne såväl som ute och uppmuntra socialt samspel. Vi vill skapa tid och utrymme för lek, ett medvetet förhållnings-sätt hos pedagogerna är att se leken som ett av de viktigaste redskapen i barnens utveckling.

Resultat och analys

På Duvan

Det är ett övergripande mål för barnen på förskolan att fungera enskilt och i grupp, utan sina föräldrar. Om vi ser till småbarnsavdelningen är det första stora steget de tar in i det sociala sammanhanget från "jag till vi", den trygga hemmavistelsen till att kunna fungera ihop med andra. Lärandet sker hela dagen och vi pedagoger får finnas vid barnens sida som en slags lots där vi beskriver omvärlden för dem och sätter ord på händelser och ting.

I år kände vi behovet av att arbeta med olika sätt att uttrycka alla starka känslor. Vi startade i att lyssna in och skapa ljud. Syftet var att barnen skulle lyssna in varandra och upptäcka den andres strävan att göra sin vilja hörd, trots att ord saknades. Att försöka kommunicera ordlöst, när ingen lyssnar, kräver så mycket energi att det blir ett hinder för annat lärande både för det enskilda barnet och för gruppen.

När barnen upptäckt varandras uttryck gick arbetet vidare till ett projekt om känslor. Målet beskrivs i Lpfö 98/10 bland annat som att förskolan ska sträva efter att varje barn:

"...utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler."

"...utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv."

I detta blir leken ett redskap där pedagogerna kan ge stöd i konkreta sammanhang, som berör barnens eget samspel. Att upptäcka att lekkamratens skrik av frustration och ilska kan vändas till gemensam lek i glädje och tacksamhet om man lyssnar på varandra stärker gemenskapsbanden. Att själv bli uppmärksam och lyssnad på i en känsla av affekt är lika viktigt. Pedagogerna har satt ord på känslor som visat sig i lek och samspel.

Det är en utmaning för oss att i miljön göra förändringar som väcker barnens nyfikenhet, lust och utvecklar deras lek. Vi tycker oss ha hittat rätt när vi ser barnen leka olika känslor och när de talar om att de ser att andra är glada, ledsna eller arga.

Ibland kan vi se att barnens kompisrelationer inte alltid gynnar ett enskilt barns sociala/lek utveckling.. Olika gruppkonstellationer skapar förutsättningar för olika sorters lek. Här måste vi pedagoger gå in och styra för att utmana till en vidare utveckling.

På Arken

Vid förra årets utvärdering konstaterade vi att i den barngrupp som vi skulle inleda hösten med fanns stora behov av utmaning till de äldsta barnen och vägledande för de yngre. Vi valde därför att starta läsåret med endast 20 barn, mot tidigare 25.

De äldre barnen var duktiga lekare, kreativa i uppbyggnad och utveckling av lekteman och skickliga i förhandlingsteknik och kompromissande. Nu var de i behov av att utmanas i att leka i nya konstellationer. De yngre var i behov av stort stöd i allt socialt samspel.

Vi har under året sett hur de äldre barnen tillskansat sig kunskaper som de tagit med in i lekar och gemensamma referensramar har skapat förutsättningar att leka med nya kamrater. Vi kan ändå kostatera att de starka kamratband som knutits mellan olika barn tidigare hållit, även om kompiskretsen vidgats.

Gruppen yngre barn har erbjudits åtskilliga tillfällen att träna lek. Vi har haft olika byggprojekt som skapat en grupptillhörighet som blivit en grund för att bygga leken. Det har krävts mycket stöd från pedagogerna för att olika viljor ska mynna ut i en gemensam lek. Att ha en tillåtande attityd som pedagog handlar i detta fall om att kamp- och brottningslek är bra, om pedagogen ger stöd i träningen att läsa av andra och stoppa leken när någon säger ifrån. Vad är lek och när blir det allvar? Vi har blivit styrkta i vår övertygelse om att god lek inte blir till av sig självt, Det krävs träning. Vi tycker oss se goda resultat genom att de nu kan uttrycka, och resonera, sig fram till gemensamma lekprojekt och genomföra dem.

Inför våren tvingades vi öka barnantalet, dels för att klara ekonomin och dels för att trycket på barnomsorgen i Götene var hårt. Att då utnyttja sjukdomsperioder med färre barn och aktivt bygga relationer genom lek blir en metod att skapa goda förutsättningar när vi har full barngrupp igen.

Fortsättning

Vi är inte färdiga med detta mål. Lek är inget som blir, vi behöver träna barn i att leka för att leken ska bli av! Barnen behöver stöd i att ta och ge leksignaler, tolka dessa och bygga leken på samförstånd, ömsesidighet och turtagande. Dessa färdigheter som tidigare lärdes ut av en generation till nästa och som är en förutsättning för all social interaktion. Leken är ett mål i sig för att det är processen, inte produkten, som är det väsentliga i barns lek.

Utveckla nyfikenhet och lust att lära

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill att vår verksamhet strävar mot att varje barn utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära. Detta vill vi nå genom att ha en tillgänglig lustfylld inomhusmiljö som främjar barnets utvecklingssteg, ta tillvara på utomhusmiljön och skogen som en del i arbetet, säga *ja* till barnet och ge det tid och genom att vara flexibla som pedagoger.

Resultat och analys

Vi har även detta år fortsatt reflektera över hur vi kan förändra i vår miljö efter barngruppens växlande behov av lek och utmaning. Vissa inköp har gjorts, vi har möblerat om och strukturerat om. Vi har försökt att så långt det är möjligt säga ja till barnens önskemål att leka sina lekar, med de förutsättningar som beskrivits i stycket om lek. Vi upplever att vi är flexibla pedagoger som klarar lite kaos. Avdelningsplanering en förmiddag i veckan har behållits för att kunna reflektera innan vi planerar. Vi har upptäckt nya sidor hos barn och anpassat verksamheten för att ge nya utmaningar till dem. Ett kvitto på att vi lyckats nå målet är överskolningarna till skolans värld, där barnen från Smulan visar öppenhet, förväntan och nyfikenhet på vad som erbjuds och vilka nya människor man kan få lära känna. Vi vill ändå nå längre så att vi genom pedagogisk dokumentation kan låta barnen upptäcka sitt eget lärande.

Under läsåret har vi äntligen kommit igång med omformning av vår utemiljö. Vår strävan är att den ska skapa nyfikenhet och utforskarlust. Vi har fått några stockar som kan bli allt, i fantasin. En ”Mack-apär” med slangar, knappar och mätare och en hängrännebana har skänkts av en lokal konstnär. Planer finns om en kiosk i anslutning till sandlådan.

Vi har försökt involvera föräldrarna mer i våra tankar genom att bygga ut vår dokumentationsvägg, som ständigt förändras. Här ser vi behov av att involvera barnen ännu mer för att spåda på deras lust att lära.

Fortsättning

Att ha väl anpassade och stimulerande miljöer, både inne och ute är vårt fortsatta mål. Vi funderar på hur vi ska kunna lyckas skapa miljöer som utmanar både tanke och handling hos barnen, utan att för den skull vara farligt. Vi har fortfarande inte nått vårt mål med att tillföra material som de inte leker med hemma exempelvis tegelstenar, rör av lika slag, kablar, däck, grytor, dunkar mm. Alla vet vad ”skrot” är men ingen vet vad det kan bli!

Dokumentationsväggen behöver bli en reflektionsvägg för barnen för att utveckla nyfikenheten och kunskapandet.

Motorik

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill att vår verksamhet strävar mot att ge varje barn förutsättningar att utveckla sin grov- och finmotorik och behärska sin kropp. Vi vill skapa förutsättningar för detta genom att varje vecka ha rörelseaktiviteter i smågrupper, både planerade och spontana, där grovmotoriska rörelser systematiskt tränas genom lek. Vi har skogen på gångavstånd och kommer försöka att ta oss dit varje vecka. Vi vill också erbjuda skapande verksamhet, där barnen uppmuntras till att använda sin finmotorik i moment som att klippa, måla, skapa i lera med mera.

Resultat och analys

Barnen söker varierad rörelse, vissa mer än andra. Att springa, cykla, klättra och balansera ges möjlighet till både på våra gårdar och i skogen. På gården har gungorna, klätterställningen och cyklarna gett upplevelser av fysikens lagar. Gårdens utformning och användningsområde är fortfarande i utvecklingsstadiet och vi önskar mer än vi hunnit med. Arkens ”kuddrum” har fortsatt hög status. Vi har uppmärksammat och sporrat dem som inte visat så mycket spontanidrott med rörelselekar.

På Duvan har vi rörelse leken varit i huvudsak spontan. Att gå ut direkt efter frukost har gett de mindre barnen tillgång till hela Arkens gård. Här har toalettbesök och påklädning medvetet använts som en pedagogisk process, där rörelse blir en naturlig del. Vi har gett dem tid att ”göra själv” i flera olika sammanhang, vilket tränar upp en god kropps kontroll. Rörelsesånger och rörelselekar används också flitigt.

På Arken har de äldre barnen erbjudits ”gymnastik” i vårt kuddrum. Detta är en mycket uppskattad aktivitet, som barnen helst inte vill missa. Att vi tränar motoriken i andra sammanhang är inget de reflekterar kring.

I skapande och pyssel har vi erbjudit finmotorisk övning. Några barn har utmanats med nya material och redskap i skapandet. Det fria skapandet med limpistol och olika material har gett många energi att skapa.

Fortsättning

Vi upplever att vi erbjuder goda förutsättningar för barnen att testa och utveckla sin motorik.. Ett ytterligare steg skulle kunna vara att erbjuda mer utforskande material på gårdarna t ex stenblock, rör, däck mm. Stockarna har fått ersätta vår ”båt”. Personalen upplever även ett behov av fortbildning i rörelse, en fördjupning, för att veta hur man tränar specifika svårigheter. Detta är något vi fortsätter söka efter.

Matematiskt tänkande

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill att vår verksamhet strävar mot att varje barn utvecklar sitt matematiska tänkande, samt förstår matematikens grunder, bland annat genom samlingar i smågrupper. Varje vecka vill vi att alla barn ska få möjlighet att delta i en projektgrupp där ämneskunskapen är underordnad matematik-, språk-, teknik och naturkunskap.

Resultat och analys

Vi har fortsatt med gruppsamlingar där matematik, språk, naturvetenskap och skapande har kopplats ihop. Vi har erbjudit olika moment där vi arbetat med viktiga grunder i matematiken (som sortering, tid, begrepp, parbildning, mönster, prepositioner, färger och former) under lekfulla och problematiserande former. Att barnen spontant räknar, sorterar, ser former på föremål, använder begrepp, tänker och för logiska resonemang, ser vi som ett kvitto på att de lärt sig. Att något av det vi arbetat med på samlingarna spontant följer med i leken och rutinsituationerna på förskolan.

På Duvan har språket haft större fokus än matematiken. Här har rutinsituationerna använts till matematiska erfarenheter. Att hämta ett par byxor, en jacka, två stövlar etc innebär att man får möta matematiska begrepp, som kan fyllas med innehåll och förståelse genom fler erfarenheter. Att även se att de små barnen förmedlar vad de lärt sig, fast ibland utan ord, är en viktig aspekt att ha med när man ska se på det livslånga lärandet. Att ge de minsta begrepp, genom att sätta ord på vad de visar, är en väg till det lustfyllda, meningsfulla lärandet.

På Arken har vi fortsatt att använda oss av sagor som en inkörsport till matematiken och språket. De äldre barnen har erbjudits många olika tillfällen till matematiska diskussioner och problemlösning. De yngre barnen bedömdes ha för stort rörelsebehov för att träna samlingssituationen och vi startade istället med praktiska byggprojekt, bl a en grind till gården. Detta gav konkreta erfarenheter av matematiska termer. Senare under läsåret har vi bland annat arbetat mycket med antal upp till tio. Barnen har visat ett enormt intresse och stor kunskapsutveckling. Vi har även utökat miljön med matematiska problem, såsom fotsteg i trappan med siffror bredvid, former i fönstren på garaget etc.

Ett tydligt exempel på matematisk glädje är en pojke, som med stor osäkerhet räknade antal upp till tre. Genom samlingen, där vi använde namnbilder, föddes intresset för antal bokstäver i namnet i jämförelse med andras namn. Detta har gett ett kunskapsprång till att han nu vill spela tärningsspel varje dag på förskolan. Han uttryckte sin egen utveckling när han slog tärningen och konstaterade att:

- Jag vet att det är sex, men jag räknar ändå!

Det har funnits en tydlig progression i de olika grupperna. Den pedagogiska dokumentationen har inneburit att vi tror oss se nya läroprocesser i samspelet mellan barnen och mellan barn och vuxna. Ett medvetet matematiskt perspektiv hos pedagogerna ger barnen möten med olika matematiska begrepp. Vi upplever att verksamheten gett barnen möjligheter att utveckla sitt matematiska tänkande och vi kommer att fortsätta arbeta med att väcka intresse hos dem som kanske inte riktigt fångats än. Detta gäller i lika hög grad oss pedagoger.

Fortsättning

Smulan fortsätter sitt arbete med matematiken. Vi vill erbjuda många vägar in i matematikens värld, för att alla ska upptäcka sin väg till kunskap. Det viktigaste är göra lärandet till en lek. Det ska vara roligt med matte. Att reflektera tillsammans ger nya idéer i att erbjuda utmaningar och locka till lärande. Vi vill även fortsätta ta vara på barnens egna funderingar och skapa möten mellan barn, kring matematiska tankar de har. Att få diskutera och resonera i matematiska termer öppnar möjligheter att inhämta nya begrepp som leder till ny kunskap. Pedagogerna behöver använda fler matematiska begrepp och behöver därför söka större kunskaper i detta.

Litteracitet

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill att vår verksamhet strävar mot att varje barn utvecklar sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera, uttrycka sina känslor. Vi vill även ge barnen en förförståelse för skriftspråk. Detta vill vi arbeta med både spontant, genom ett medvetet förhållningssätt gentemot barnen, samt mer strukturerat på grupsamlingarna. Vi vill även vidga språkbegreppet till att gälla hela språkprocessen, samt flera olika språk. Ett utvidgat språkbegrepp innefattar även ordlös kommunikation och Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation (TAKK).

Resultat och analys

På Duvan upplevde pedagogerna att barnen försökte förmedla tankar och känslor genom röststyrka. Barnen tycktes ha svårt att sätta ord på vad de ville och det skapade frustration som gav en ohållbar situation. Barnens intresse för ljud blev inkördport till ett projekt om ljud. I gruppen fanns även dokumenterat behov av aktiv språkträning, från logoped. Ljudprojektet ansågs vara en väg till ett mer nyanserat användande av rösten och i förlängningen en grund för språkutvecklingen. Att lära sig lyssna på nyanser i ljudmiljön och lyssna in kamrater skapar intresse för vad den andre vill uttrycka. Arbetet med språkande varit ett viktigt inslag i alla sammanhang. Nästa projekt blev ett känsloprojekt, ett led i språkprocessen, genom att pedagogerna satte ord på barnens känslouttryck. Här mötte barnen känslor genom sagor, sånger, bilder och i konkreta situationer.

Flera barn har haft logopedkontakt och vi kände ett behov av att starta upp en språksamling där ännu mer fokus gavs åt språkets uppbyggnad och innehåll. Här tränades munmotorik, ljudning och språkande under lekfulla former. Att göra detta redan på småbarnsavdelningen är nytt för oss men vi ser mycket goda resultat och får det bekräftat från logoped. I alla samlingar mm används TAKK för ge ytterligare stöd för språket och många barn har tagit till sig detta och använder det.

På Arken har vi fortsatt med grupsamlingar. Vi har varje vecka haft projektsamlingar i smågrupper där vi medvetet och strukturerat arbetat med att barnen skall känna igen ordbilder och delat upp ord i mindre enheter, våga prata inför gruppen, på olika sätt hört oss pedagoger berätta sagor med tydlig början – handling – slut, som de ibland fått hjälpa till att återberätta. Under året har vi ändrat struktur på grupperna, för att bättre möta de behov vi upplever att individerna har. Samlingen, med början, innehåll och slut, har gett ro att delta. Det har öppnat för nya möjligheter att lära.

Vi har lekt med ordens betydelse, rimmat, uppmuntrat dem att använda olika bokstavsljud. Vi har resonerat om motsatser och likheter och barnen får berätta sina hypoteser. I den dagliga verksamheten har vi uppmuntrat alla former av skrivande och läsande. Vi har låtit barnen göra återberättelser av olika sagor och nytt för i år är att vi tagit in filmskapande och bildberättande med lärplattor, där barnen först fått skapa rekvisita. De som har kunnat har även fått skriva skyltar och information av olika slag. Det är spännande att följa hur de lär av varandra och utvecklats i sitt återberättande och i sin läs- och skrivutveckling. Några av barnen har knäckt läskoden. Vi är övertygade om att detta till stor del beror på vårt medvetna arbetsätt kring språket och hur vi utformat vår verksamhet.

När vi flyttade över barn med behov av språkstöd från Duvan till Arken tog vi till oss språkgruppsträningen som startat på Duvan och skapade en liten grupp även på Arken. På detta sätt fick fler barn tillgång till extra språkträning. Sång är ett av SMU-lans starka redskap vid språkträning. Vi sjunger mycket och använder avancerade sånger både ur takt-, melodi- och språklig synvinkel. Att blanda förskolans traditionella sångskatt med nyskrivna barnsånger ger ett lekfullt lärande av språkmelodier, rim, rytm och glädje. Att sedan få möjlighet att sjunga och dansa för en fullsatt Equmeniakyrka ger självförtroende och styrka om man senare i livet ska stå och hålla föredrag, en kunskap som krävs i de högre betygskriterierna i skolan idag.

De barn med annat modersmål än svenska har fått möjlighet att berätta vad saker heter. Detta har medfört att intresset för andra språk ökat. Att till exempel räkna på engelska, spanska eller brasilianska är en utmaning, även för personalen. Att få lära sig helt andra benämningar på vardagliga ting och få skratta åt pedagogen som säger fel ger språket ett glädjelyft.

Fortsättning

Vi arbetar vidare med att hitta individens intresseområden så att språkandet blir meningsfullt för var och en. Detta gäller även vid sökande efter nya sagor, berättelser och sånger. Vi kommer även fortsätta att leka med språket för att barnen ska se skillnader och likheter och upptäcka nyanser i ord och formuleringar. Att som pedagog reflektera över hur man erhållit sitt eget språk är en mycket lärorik process, som vi vill utmana oss själva med. Vi ser i SIT-testerna att språkgrupperna är något vi vill behålla och utveckla. För ett antal år sedan sammanställdes vad vi vill erbjuda av litteracitet under ett år på Smulan, denna ska uppdateras och vi har som målet att den implementeras denna kvarstår från förra läsåret.

Naturvetenskap och teknik

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill låta barnen upptäcka och utforska olika naturvetenskapliga fenomen i vardagen och bekanta sig med vardagsteknik samt ge dem begrepp kring detta. Detta kräver att pedagogerna reflekterar över vilka fenomen och vilken teknik vi möter i förskolan och i andra sammanhang. Det är även viktigt att pedagogerna tillskansar sig de begrepp och benämningar som är specifika i sammanhanget.

Resultat och analys

Barnen på Duvan har fått möta fenomenet ljud. Detta genom att vi under hösten prövade olika sätt att skapa ljud. Vi lyssnade efter ljud och reflekterade kring vad som skapat ljudet. Barnen "gör" men vi som pedagoger behöver uppmärksamma detta område i vardagen och utmana dem till utforskning av olika fenomen. Barnen leker och utforskar med vatten och sand, häller, fyller, lastar, gräver, bygger, "målar", förflyttar, känner på etc. Det finns tillfällen att benämna med relevant vokabulär.. Barnen använder våra magneter i stor utsträckning, de bygger och konstruerar och kommer på nya sätt att använda dem på t.ex. att sätta dem två- och tre dimensionellt på whiteboard-tavlan. Vi utmanar barnen att försöka använda enkel teknik som byxspännen och dragkedjor. Lärplattan väcker barnens intresse och flera har lärt sig att klicka sig vidare i de olika programmen. På vägen mellan Arken och Duvan finns mycket att upptäcka, varje dag tittar barnen på om det är vatten i pölnarna och vill gärna plaska där om vatten finns. Det blir samtal om varför det finns eller inte finns vatten. Det finns också många blommor att titta på och kanske något litet småkryp..

Även på Arken känner vi fortfarande behov av djupare kunskaper inom dessa områden. Vi för pedagogiska diskussioner om vilka fenomen som är fysik, kemi och teknik. Vi har tillfört redskap att utforska fysikens lagar på gården i form av en hängränna med lutning och stockar att balansera på. Skogen är fortfarande en plats där vi byggt gungbräda och rullat stenar och lyft stockar. Vi har tittat på biologiska företeelser i form av insekter och växter. Vi har utfört kemiska experiment när vi bakat med bakpulver och vi har använt tekniska hjälpmedel men det är för sällan vi reflekterar över det tillsammans med barnen och med relevanta benämningar.

Dokumentationsväggarna i Arkens hall förändras hela tiden. Detta har inneburit en del naturvetenskapliga frågor, hypoteser och debatter. Vi har sökt kunskap i olika medier och studerat fenomen, som barnen frågat om.

Fortsättning

Vi har behov av fortbildning som ger enkla vägar att upptäcka och reflektera kring dessa ämnen. Allt finns i vardagen men vi behöver erövra kunskapen om förståelsen så att vi kan utmana barnen i deras funderingar och teser. Denna utvecklingsmöjlighet kvarstår då vi inte hittat någon föreläsning med det innehåll vi efterfrågar. Oftast erbjuds experimenterande av olika slag. Vi vill istället hitta språket som förklarar det vi möter i vardagen, för att sedan bygga vidare med hypoteser, experimenterande och analys.

Ta ansvar

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill att vår verksamhet strävar mot att varje barn utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina handlingar och för förskolans miljö och miljön i stort. Vi har valt ett förhållningssätt som vi vill ska visa att vi har förtroende för att barnen kan. Det är vårt ansvar att möjliggöra för dem att lyckas. Vi vill tillsammans med barnen reflektera kring hur man är mot varandra, där den så kallade ”gyllene regeln” är ett enkelt ”rättesnöre”. Vi vill lära barnen ta ansvar för sina och förskolans saker exempelvis ställa sina skor på hyllan och vara rädda om leksaker och material. Vi strävar efter att vara konsekventa i vårt fostrande genom att vi som vuxna är förebilder i att värna varandra och även ta ansvar för att följa upp det vi uppmanat barnen att göra. Att visa varandra respekt genom att knacka på innan man kliver in i en lek (även vuxna), menar vi höjer lekens status och lyfter de barn som startat leken, till ökat självförtroende.

Resultat och analys

Vi har fortsatt att utmana barnen i att ta ansvar och använt förväntningar som metod. Att lära sig ta ansvar handlar i mångt och mycket om att få förtroendet i lagom stor portion. Vi har berättat för dem att vi tror att de klarar av ett visst ansvar och det är okay att inte nå ända fram. Det finns alltid något att lyfta upp som ett lyckat försök och möjlighet genom stöd att förbättra till nästa gång. Vi har fått föräldrars och vikariers reflektioner på hur mycket våra barn klarar själva, vilket vi gärna talar om för barnen.

Barnen fortsätter att utforska vilka regler som gäller och vilka regler som kan utmanas. Läsåret har inneburit att vi byggt på en redan befintlig grupp med ett fåtal barn. Trots detta har det funnits utmaningar att ge varje barn förtroende i lagom mängd, så att alla får en chans att lyckas förra årets regeldiskussioner har gett ramar som de äldre barnen kunnat dela med sig av till de ”nya” barnen. Av olika anledningar skedde ingen rotation av personal inför detta år men vi anser ändå att vi lyckats överbrygga det stora steget från en liten grupp på liten yta, på Duvan, till en större grupp och mycket lekyta, på Arken

Vi har aktivt arbetat för att vara närvarande vuxna och utmana barnen att göra sitt bästa i sina försök att ta eget ansvar. Vi är lyhörda för individernas olika behov av stöd och uppmuntran och ger hjälp när det behövs. Vi försöker lyfta fram det positiva istället för att fokusera på negativa beteenden. Pedagogerna på Duvan har sett ett värde i att ge barnen tid i rutinsituationerna. Vid av och påklädning, toalettbesök mm har barngruppen delats i mindre grupper, så att det finns utrymme att försöka.

Att se att barn kan och vill ta ansvar har implementerats i vårt arbetsätt. Barnens ordning och lugn är inte likadan som vår ordning men vi kan hjälpa dem att strukturera och bära tillbaka för att det ska bli lättare att leka nästa gång.

I ansvarsbiten inryms även samhället runtomkring oss. Under hösten hade vi ett återvinningsprojekt som mynnade ut i en pantfest. Vi har tagit del av teatrar och gjort några sångbesök på Götene äldrecenter, vilket gläder både ung och gammal. Vi har genomfört brandskola med de äldsta, som gav kunskaper som smittade av sig till andra, genom lek.

Demokratifostran handlar mycket om att ta mitt ansvar tillsammans med andra. Jag får uttrycka vad jag vill men får inte alltid igenom min vilja.

Fortsättning

Vi vill fortsätta på den inslagna vägen och bygga vidare på barnens förmåga och självförtroende. Att ge dem tillit till sin förmåga och vilja att försöka för att lära. Återigen anser vi att självkänslan ökar kunskapstörsten och vi anser oss se att kunskapsförvärvandet ökat hos varje individ genom ökat ansvar.

Barn i behov av särskilt stöd

Mål och metod/arbetsätt

Vi vill i vår verksamhet sträva mot att de barn som behöver extra stöd skall få detta utifrån sina behov och förutsättningar. Genom observation, diskussion och reflektion tillsammans med kommunens specialpedagog vill vi upptäcka varje barns inneboende möjligheter och upprätta handlingsplaner och synliggöra hur verksamheten behöver anpassas för att varje barn skall få optimala förutsättningar för lärande.

Resultat och analys

Vi har under året reviderat de handlingsplaner som tidigare upprättats tillsammans med föräldrar, och specialpedagog. Handlingsplaner har följts upp och reviderats för att utöka kunskapsinhämtandet. De har varit grund för hur vi behöver arbeta och hur verksamheten skall anpassas och några har även legat till grund för vår ansökan om extra anslag, sk bibbs. Vi har med hjälp av detta genomfört extra språksamlingar och arbetat med pragmatik genom lek, både i grupp och enskilt. Medvetenheten hos oss pedagoger kring extra tydlighet och innehållet i gruppsamlingarna har också gett språkstöd till de barn som har varit i behov av det. Som extra stöd har vi även infört tecken som stöd. Vi har kvar pictogrambilder på vissa platser för att ge hela barngruppen stöd i rutinsituationer. Vårt mål är att språkande ska vara en så naturlig del av vårt arbete att det inte ska bli lidande av oförutsedda faktorer.

Under året fick vi bekräftelse, från logoped och specialpedagog, på att flera av barnen på Duvan var i behov av extra språkstöd. Det startades upp en extra språksamling där några barn fick djupdyka i språkljud, språkets innehåll och språklig medvetenhet. Vid årsskiftet flyttades några av dessa barn över till Arken och vi beslöt att satsa på ytterligare en språkgrupp även här.

Under året har vi haft barn med annat modersmål än svenska. Att utforska det egna språket tillsammans med andra har ökat intresset för alla språk. Några av barnen har även fått in engelsktalande medlemmar i familjen, vilket ytterligare spätt på intresset för hur saker benämns på andra språk. Även om vi känner att vi inte nått ända fram med modersmålsundervisning så har språksamlingarna gett barnen medvetenhet, vilja och ökad respekt för att även kommunicera sitt modersmål, vilket vi ser som en förutsättning för tvåspråkighet.

Vi kan också konstatera att vi reflekterar kring vissa barn, nästan vid varje reflektionstillfälle. För att finna vägar att nå några av dem har kontakt tagits med specialpedagog för andra söker vi olika strategier i arbetslaget. Den kurs kring Neuropsykologiska Funktionshinder (NPF) vi gått har gett oss rådet att söka tusen vägar ock kanske hitta rätt med en. Vi känner också att de råd vi får från specialpedagogen ofta blir en bekräftelse på de strategier vi använder. Det är ändå en styrka att få reflektera tillsammans med specialpedagogen.

Vi är stolta över sättet att formulera skrivelser till utvecklings- och överlämningssamtal så att vi belyser pedagogernas agerande när vi möter barnen i specifika kontexter (MISSE), istället för att göra barnen till objekt och problem. Detta är något som utvecklats på Smulan under några år och vi hjälps åt att förbättra och förfina metoden genom samarbetet med de kommunala förskolornas- och förskoleklassernas pedagoger och specialpedagoger.

Fortsättning

Arbetet med att ge alla barn möjlighet att nå sin egen fulla potential är ett ständigt pågående arbete, som för varje termin förändras beroende på vilka behov som finns i barngruppen. Vi vill fortsätta arbetet genom fördjupade reflektioner av vår dokumentation av verksamheten. Vi tror att vi genom vår gemensamma erfarenhet och reflektion tillsammans med specialpedagog få syn på barnens egna tankar, reflektioner och hypoteser och genom dem utveckla verksamheten till meningsskapande för barnen och förändra den efter de behov som finns i barngruppen. Vi kan konstatera genom att titta på vad våra språkgrupper betytt för samspelet i hela gruppen att det krävs egentligen väldigt lite för att få tillbaka så mycket.

Pedagogerna behöver bara vara uppfinningsrika och våga pröva. Hela barngruppen vinner på att ha "Barn med behov av särskilda pedagoger", som någon från Reggio Emilia institutet uttryckt det.

4. Uppföljning av likabehandlingsplanen

I oktober 2014 upprättades en likabehandlingsplan för SMULans förskola, Denna ska revideras och återskapas under hösten 2015.

Vid konflikter på förskolan har vi som pedagoger tagit stöd i likabehandlingsplanen och erbjudit verktyg till barnen att lösa konflikten. Att utgå från ”den gyllene regeln”, att handla mot andra som jag själv vill bli bemött, är ett sätt som vi vill lyfta fram för att förebygga kränkande behandling. I likabehandlingsplanen beskrivs de rutiner som vi använder oss av för att upptäcka mobbning och kränkande behandling.

Arbetet med att bygga en grupp av små barn innebär ständiga konfliktlösningar men vi upplever att förändringar i miljön och avgränsning av lekar gett mer nöjda barn. Tidigare skrik och konflikter har bytts ut mot kommunikation med kroppsspråk och ord. Med växande kunskap ökas förväntningarna på vad barnen klarar av eget konfliktlösande och förtroende medför att barnen växer i kunskap. Även i detta sammanhang gäller det att pedagogerna är närvarande och stöttar processer och enskilda individer så att barnen får möjlighet att utveckla egna strategier i konflikthanteringen. Hela barngruppen upplevs som förnöjda med situationen som råder, även morgontid och eftermiddagar då vi samsas på en avdelning. Föräldrarna uttrycker också att det känns harmonisk på hela Smulan.

Det är lika viktigt att de vuxna på Smulan är lyhörda mot varandra. Det måste vara tillåtet att ha bra och mindre bra dagar på jobbet. Att våga vara ärliga mot varandra och erkänna våra tillkortakommanden ger ökad förståelse för varandras reaktioner. Ett visst mått av självdistans krävs ändå, så att personliga misstag och reaktioner inte upplevs kränkande av någon annan. Många, till synes, små konflikter kan i längden växa till reella arbetsmiljöproblem.

Fortsättning

När människor ska samsas om samma utrymme uppstår konflikter. Det är viktigt att lyfta fram olika åsikter och synvinklar av konflikter för att hitta lösningar. Den filosofi vi fått genom olika föreläsningar lyfter fram olikheter som ett värde. Konflikter känns som ett spännande område att testa dessa tankar på. Vi vill göra olikheter till en styrka.

5. Måluppfyllelse av verksamheten som helhet

Vi anser måluppfyllelsen av verksamheten som helhet vara god. Vår uppfattning är att vi har erbjudit en bra förskoleverksamhet, med kunskapande genom lek, socialt samspel och medvetet planerad pedagogisk verksamhet.

Med stöd av redovisningarna upplever vi att vi nått målen för verksamheten under året. Att fortsätta utveckla verksamheten är viktigt för pedagogerna på Smulans förskola, vi slår oss inte till ro utan önskar bredda pedagogiken ytterligare, få fler barn att upptäcka sin potential och glädjas över de framsteg som tas. Att fortsätta analysera verksamheten med de redskap vi utvecklat, har visat på utvecklingspotential och styrkt oss att vi är på rätt väg. Personallaget har som mål att utveckla verksamheten ytterligare och vi är övertygade om att vi kan bli bättre på alla områden i läroplanen. Det är viktigt att allt sker under lekfulla former där vi kan ha roligt på vägen till kunskapen.

Inför kommande höst ser vi en nedgång i antalet barn. Det är ökad konkurrens om de barn som finns i vårt upptagningsområde. Equmeniakyrkan Götene har som huvudman deklarerat att vi ska satsa framåt och lita på att det finns familjer som önskar alternativ till den kommunala verksamheten. De är beredda att satsa på att behålla befintlig personalstyrka för att vi ska stå rustade för ett ökat tryck, redan till årsskiftet. Den rotation i arbetslagen som inleddes under förra läsåret fick ta en paus i år bland annat pga andra personalförändringar. Förskolechefen är ändå övertygad om att om vi får mötas i pedagogiska diskussioner med nya kollegor ger det nya synvinklar, även när vi inte är överens. Olikheten blir en styrka om vi vågar tro att människovärdet är skilt från prestationer. I arbetet med kvalitetsredovisningen har tankar om vidgade perspektiv på det vi jobbat med och nya vägar att nå målen från ett annat håll. Det finns alltså mycket att jobba vidare med och barngruppens intressen kommer säkert innebära reviderade planer under nästa läsår.

Att använda kvalitetsredovisningen och reflektioner för att sätta upp nya mål ger en kontinuitet i utvecklingen av pedagogiken. Vi fortsätter vår strävan att få till reflektions- och planeringstid eftersom det känns viktigt för utvecklingsarbetet. Ett hot mot detta är barnens allt längre vistelsetider. Vår oro kvarstår vad gäller de förslag som lagts om att barn till arbetslösa och föräldralediga skall få ”rätt” till 30 timmar/vecka. För de barn som redan har 40-50 timmar/vecka innebär det än mer konkurrens på förskolan och möjlighet till återhämtning minskar. Vår oro gäller även vad förslaget kan göra med synen på föräldraskap. Får vi ännu fler osäkra föräldrar som inte vågar lita på att de duger som föräldrar?

De mätmetoder vi använt oss av kan bli ännu tydligare genom skriftliga kriterier. Vi ser, när vi går tillbaka i våra veckoreflektioner, bevis på enskilda barns utveckling genom att de ändrar beteende i leken och inom olika områden. Någon växer i självförtroende och tar mer plats, en annan hittar ett lugn och kan hålla koncentrationen över tid. Ytterligare någon har lärt sig var gränsen mellan lek och allvar går. Dessa ”mätinstrument” vill vi reflektera kring i den pedagogiska utvecklingsgrupp som initierats under året och försöka skriva ner kriterier för måluppfyllelse.

Att utveckla vår barnsyn är en spännande resa. Vi märker nu att somligt är inarbetat, som att barnet blir kompetent om vi ger det möjligheten, annat känns obekvämt, som lösa projektgrupper. Vi jobbar vidare för att hitta Smulans sätt att se på barn och

förskoleverksamhet och genom det erbjuda en god förskola. Utvecklingspsykologin har varit rådande så länge i svensk förskole- och skolpedagogik att det är svårt att byta fokus. Att influeras av Vygotskijs teorier, att se barn som kompetenta varelser, med egna tankar, reflektioner och planer, känns ändå som rätt väg, i stället för som tidigare, en varelse som följer en viss förutbestämd utveckling om det fylls på med rätt kunskap.

I vår bedömning av verksamheten använder vi oss även av den SKOP-enkät som genomförts om barnomsorgen i Götene Kommun. Bara det faktum att vi fått ett högt antal svarande anser vi belyser våra föräldrars engagemang i verksamheten. Att vi dessutom fått höga betyg ser vi som ett kvitto på vår kvalitet. De synpunkter, både positiva och neg som framförts är viktiga redskap för att förbättra föräldrarnas inflytande och höja kvalitén ytterligare.

Under året har några ur personalen gått en kurs i Neuropsykiatriska Funktionshider (NPF), med Margareta Lundkvist som föreläsare, några har varit på föreläsning om Problemskapande betenede, med Bo Heljskov Elvén. Den sista var en föreläsning som gav mersmak och vi har initierat en kontakt för att eventuellt bjuda in honom till en öppen föreläsningsdag i Götene under 2016.

Vi har även haft två stängningsdagar per termin där vi under hösten deltog i en gemensam fortbildningsdag för alla förskolor i Götene och under våren använde en till att reflektera och utveckla vår utemiljö.

6. Utvecklingsmöjligheter och åtgärder

Områden som vi, på Smulans förskola upplever kan fortsätta att förbättras för att en utvidgad grad av måluppfyllelse skall nås.

- *Vi vill fortsätta att ge stöd till barnen identitetsbyggande. Vi tror inte att vi kan alla vägar men vi är lyhörda för olika barns olika sätt att söka sina starka områden, och bygga vidare därifrån.*
- *Påminna varandra om lekens betydelse genom att värna leken, visa den respekt och ge varandra tid att delta i barnens lek.*
- *Vara än mer nyfikna på vad barnen är intresserade av så att litteracitet, matematik och naturvetenskap blir en meningsfull lek.*
- *Mer utforskande material av alla de slag. Inte så mycket färdiga leksaker utan många saker att leka med. Material som föder förundran, tankar, idéer och fantasteri. Vi känner fortfarande ett behov av input om teknik i vardagen.*
- *Skapa miljöer som utmanar både tanke och handling hos barnen, utan att för den skull vara farligt. Ge barnen förtroende att försöka, utan krav på att alltid lyckas.*
- *Utveckla den skapande verksamheten, så att skapandet blir en del av det pedagogiska utforskandet av de fenomen och hypoteser barnen möter på Smulan men även det fria skapandet i olika material.*
- *Använda pedagogisk dokumentation som ett redskap att fånga upp barns tankar, frågor och ställda hypoteser för att kunna starta och problematisera lärprocesser.*
- *Utveckla tid för reflektion och diskussion ytterligare, så att detta tillför mer lärande och lek än den tid det tar i anspråk. Lyfta in reflektioner från avdelningarna till pedagogiska diskussioner i våra personalmöten.*
- *Utveckla våra dokumentationsväggar för att göra föräldrarna än mer informerade och involverade i våra projekt så att barnens möjligheter till lärande vidgas ännu mer.*
- *Fortsätta leta "hål" i tidsschemat där vi kan planera in extrainsatser av olika slag, exempelvis språkträning.*

- *Fördela planeringstid till utvecklingssamtal, handlingsplaner och åtgärder för barn i behov av särskilt stöd efter ansvar, inte utifrån rättviseperspektiv och ur arbetstidssynpunkt.*
- *Fortsätta arbetet med att formulera skrivelser så att fokus ligger på vad vi erbjuder och hur vi löser olika dilemman i specifika kontexter.*
- *Fortsätta mäta verksamhetens innehåll mot Läroplan för förskolan 98/10, så att vi är på rätt väg*
- *Få igång träffar med kvalitetsutvecklingsgruppen, så att arbetet med att ta fram kriterier och mätinstrument för kvalitet, så att verksamhetens måluppfyllelse blir ännu tydligare.*
- *Personal och förskolechef letar aktivt för att hitta fortbildning som motsvarar de behov vi upptäcker i gemensamma reflektioner, i dagsläget är det "språket för teknik i vardagen" och "hur vi kan bemöta familjer i problem och kris för att stötta barnen"*
- *Hålla fast vid de goda kontakterna med Götene Kommun och vara beredda att bidra till utveckling av förskoleverksamheten genom att delta i pedagogiska diskussioner och utbildningsdagar.*